



## GUIA DOCENT DE L'ASSIGNATURA

|                     |  |  |    |              |        |           |
|---------------------|--|--|----|--------------|--------|-----------|
| Titulació acadèmica |  | Llicenciatura / Màster en Teologia   |    |              |        |           |
| Assignatura         |  | <b>6S025C SI SOU FILLS JA NO SOU ESCLAUS. L'ESPERIT SANT EN L'ESCRITURA, L'ESGLÉSIA I EL TESTIMONI</b> |    |              |        |           |
| Any                 | 2022-2023  | Curs   | CC | Valor lectiu | 3 ECTS |           |
| Període lectiu      | 1er semestre   | Hores setmanals  |    | 2h           | Àrea   | Curs comú |
| Professor/a         | Dr. Marcos Aceituno Donoso (coord.) i Dr. Joan Torra |  |    | Llengua      | Català |           |

### Descripció/Justificació

La presència de Crist en el Nou Testament és una dada òbvia i essencial per a comprendre la cosmovisió que l'Església antiga sosté en la seva professió de fe pasqual. De fet, el període patristic hi abunda en aquesta veritat pregona del querigma, dotant de cos argumental, conceptual i teològic a la profunda experiència de Jesucrist, Fill de Déu i Salvador de la humanitat. Dins d'aquesta comprensió, la importància de l'esdeveniment pasqual de Crist deixa espai a la consideració de la rica manifestació de Déu, de la qual Ell és protagonista, juntament amb Crist i l'Esperit Sant. Intentarem aprofundir en la concepció pneumatològica del Nou Testament, principalment a partir de l'epistolari paulí (Cartes als Corintis, Gàlates i Romans), i a la definició de la personalitat de l'Esperit com de la seva quàdruple manifestació econòmica en l'Església, en la soteriologia, en l'ètica i en l'antropologia, en els escrits cristians antics (dels segles II-IV)

### Requisits i orientacions prèvies

- Coneixement suficient de grec i llatí
- Coneixement en grau bo-notable d'història de l'Església antiga i patrologia
- Recuperar les nocions bàsiques d'introducció al Nou Testament
- Disposar d'una síntesi teològica bàsica del Nou Testament.
- Posseir en grau suficient coneixements genèrics sobre la Bíblia cristiana.

### Objectius

#### Generals

1. Elaborar un discurs teològic crític sobre la Persona i l'economia de l'Esperit Sant a partir de dades històriques críticament consolidades del missatge bíblic i patristic prenicè i sant Agustí.
2. Rellegir el procés de cristologització del missatge bíblic de les dades referides a l'Esperit de Déu.
3. Obtenir un síntesi teològica personal rigorosa críticament i teològicament suficient de l'estudi d'una categoria bíblica i teològico-sistemàtica.

#### Específics

1. Aprofundir en la predicació paulina sobre l'Esperit Sant, tenint en compte els components bíblics i ambientals i personals que posseïm dels textos neotestamentaris i

patrístics prenicens (Justí, Ireneu, Tertul·lià, Orígenes) i Basili de Cesarea, el concili de Constantinoble, i veure sant Agustí.  
2. Construir un discurs críticament sostenible que presenti una teologia sobre l'Esperit Sant, en la seva relació amb les altres Persones divines i amb la seva revelació

## Competències

### *Transversals*

1. Comprensió lectora crítica del text neotestamentari
2. Comprensió lectora crítica dels textos patrístics prenicens, capadocis i agustinians.
3. Capacitat de recerca en els instruments bàsics d'investigació bíblica i teològica
4. Interacció grupal.

### *Específiques*

1. Reconeixement notable de les principals paraules del grec neotestamentari que després serveixen per construir un discurs teològic.
2. Capacitat de construir el context històrico-polític del temps neotestamentari i dels primers segles del cristianisme.
3. Aplicació d'aquests contextos als textos en qüestió.
4. Identificació dels conceptes teològics bàsics sobre pneumatologia catòlica.

## Continguts

1. BLOC BÍBLIC (7 sessions)
  - Pneumatologia neotestamentària
    - Interès de la nostra recerca
    - Exegesi crítica
    - Evolució en el pensament paulí sobre l'Esperit Sant
  - L'Església com a *locus theologicus* de la manifestació de l'Esperit Sant (1C 12,4-11)
  - L'Esperit Sant: revelació teològica i cristològica (Ga 3,15-18; Rm 5,1-5)
  - La humanitat rescatada per Déu en Crist, temple de l'Esperit Sant (Rm 8,14-17)
  - L'escatologia: plena revelació de l'Esperit Sant en el Pare per Jesucrist (2Co 1,15-22)
  - L'Esperit Sant: persona divina (2Co 13,13)
2. BLOC PATRÍSTIC (7 sessions)
  - Justí de Roma
  - Ireneu de Lió
  - Tertul·lià
  - Orígenes
  - Basili de Cesarea
  - El concili de Constantinoble
  - Agustí d'Hipona
3. SINTESI (sessió final)
  - La revelació econòmica sacramental de l'Esperit Sant en Crist
  - La presència ubíqua de l'Esperit:
    - Creació
    - Redempció
    - Eclesiologia
    - Antropologia natural
    - Antropologia teològica
    - Escatologia
  - Hermenèutica contemporània

- L'Esperit: obertura al Transcendent ontològic (escatologia teològica)
- L'Esperit: obertura al transcendent ètic (moral)
- L'Esperit: obertura transcendent col·lectiu (eclesiologia)

### **Metodologia d'ensenyament-aprenentatge**

1. Classes magistrals.
2. Sessions d'anàlisi de texts.
3. Sessions de treball de grup.
4. Tutories de seguiment personalitzat

### **Avaluació**

#### **Criteris d'avaluació:**

- Es comprovarà la consecució dels objectius i estratègies mitjançant els treballs i en la tutoria personal.
- Per tractar-se d'una avaluació continuada es tindrà en compte l'assistència a classe, el diàleg i la participació en les activitats proposades.
- Es valorarà la redacció, la presentació i l'aportació personal especialment en els treballs i activitats.
- Es donarà un valor positiu a la capacitat d'elaborar un judici propi a la llum de la informació adquirida.
- Es valorarà l'assistència a seminaris, conferències o activitats complementàries relacionades amb la matèria.

#### **Tècniques d'avaluació:**

- S'avaluaran les competències genèriques en les tutories personalitzades així com les exposicions i el diàleg a classe (10 %).
- Les competències específiques s'avaluaran:
  - Amb un treball elaborat per l'alumne o un examen oral o escrit a concretar
  - Les exposicions a classe

### **Bibliografia bàsica**

- BUCH RODRÍGUEZ, L., *El Papel del Espíritu Santo en la obra reveladora de Dios: análisis teológico-fundamental a la luz de algunos escritos de Yves Congar* (Dissertationes. Series Theologica 43), Roma: Pontificia Universitas Sanctae Crucis. Facultas Theologiae 2013, 96-120.
- CHILDS, B.S., *Teología bíblica del Antiguo y del Nuevo Testamento: reflexión teológica sobre la Biblia cristiana* (BEB 134), Sígueme: Salamanca 2011.
- DUNN, J.G.D., *The Theology of Paul the Apostle*, Grand Rapids – Cambridge: Eerdmans 2006, 413-712.
- FACULTAT DE TEOLOGIA DE CATALUNYA, *Els Signes dels temps, petjada i desafiament de l'Esperit Sant* (Qüestions teològiques 19), Barcelona: FTC, 2015.
- GRESCHAKE, G., *El Dios uno y trino. Una teología de la Trinidad*, Barcelona: Herder 2001, 391-446.
- HORN, F.W., *Das Angeld des Geistes: Studien zur paulinischen Pneumatologie*. Gotinga: Vandenhoeck & Ruprecht 1992.
- MORENO GARCÍA, A., «El problema de los idolotitos en 1 Co 8-11 como humus de los banquetes judeo-cristianos», *Estbib* 59 (2001) 47-77.

- O'DONNELL, C., «Agapê», a C. O'DONNELL –S. PIÉ-NINOT, *Diccionario de Eclesiología* (Diccionarios San Pablo), Madrid: San Pablo 2001, 36-37.
- , «Comunió/Koinônia», a C. O'DONNELL –S. PIÉ-NINOT, *Diccionario de Eclesiología* (Diccionarios San Pablo), Madrid: San Pablo 2001, 192-199.
- , «Pneumatología y eclesiología», a C. O'DONNELL –S. PIÉ-NINOT, *Diccionario de Eclesiología* (Diccionarios San Pablo), Madrid: San Pablo 2001, 856-863.
- PENNA, R., *Lo spirito di Cristo: cristologia e pneumatologia secondo un'originale formulazione paulina*, Brescia: Paideia, cop. 1976.
- PIÉ-NINOT, S., *La teología fundamental. «Dar razón de la esperanza» [1Pe 3,15]* (Agape 7), Salamanca: Secretariado Trinitario 62006, 1989, 336-401; 507-542.
- PUIG I TÀRRECH, A. (ed.), *L'Esperit Sant en la Bíblia* (ScrB 13), Barcelona: Facultat de Teologia de Catalunya – Publicacions de l'Abadia de Montserrat 2013.
- ROVIRA BELLOSO, J.M., *Tratado de Dios uno y trino* (Agape 2), Salamanca: Secretariado Trinitario 1993, 479-519.
- SÁNCHEZ BOSCH, J., *Mestre dels pobles. Una teologia de Pau, l'Apòstol* (Col·lectània Sant Pacià 80), Barcelona: Facultat de Teologia de Catalunya 2003, 57-70; 216-298.

\* \* \*

- BASILIO DE CESAREA, *Sobre l'Esperit Sant* (Clàssics del Cristianisme 19), Introducció i notes de JOSEP VIVES. Traducció de JOSEP O'CALLAGHAN, Barcelona: Facultat de Teologia de Catalunya - Fundació Enciclopèdia Catalana 1991.
- BASILIO DE CESAREA, *El Espíritu Santo* (Biblioteca de Patrística 32), Introducció y notas de GIOVANNA AZZALI BERNARDELLI. Traducción del texto griego y notas de ARGIMIRO VELASCO DELGADO, Madrid: Editorial Ciudad Nueva 1996.
- BOLGIANI, F., «Espíritu Santo», en A. DI BERARDINO, *Diccionario Patrístico y de la Antigüedad Cristiana I* (1991) 765-771.
- El Espíritu Santo en los Padres de la Iglesia*, Edición preparada por GUILLERMO PONS, Madrid: Editorial Ciudad Nueva 1998.
- GRANADO, C., *El Epíritu Santo en la teología patrística* (Ichthys 4), Salamanca, Ediciones Sígueme 1987.
- GRANADO, C., «Espíritu Santo», en A. DI BERARDINO - G. FEDALTO, M. SIMONETTI - F. RIVAS (dirs.), *Diccionario de Literatura patrística*, Madrid: San Pablo 2010, 587-608.
- TESELLE, E., «Espíritu Santo», en A. D. FITZGERALD (dir.), *Diccionario de San Agustín. San Agustín a través del tiempo*, Burgos: Monte Carmelo 2001, 509-513.